

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ:**

**«ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΓΠ
ΔΕΝ ΚΑΤΑΦΕΡΕ ΝΑ ΑΝΑΧΑΙΤΙΣΕΙ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ»**

ΣΥΝΟΨΗ

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία I έως VII:

Η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα που ενέκρινε η Επιτροπή το 2011 περιλαμβάνει έξι στόχους, περιλαμβανομένου του στόχου 3 για τη συμβολή της γεωργίας και της δασοκομίας. Ενώ ο γεωργικός στόχος είναι γενικού χαρακτήρα, οι σχετικές δράσεις είναι πιο ειδικές.

Όσον αφορά τον γεωργικό στόχο, η βελτίωση της βιοποικιλότητας μετράται σε σχέση με τους ποσοτικούς στόχους για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων ενωσιακού ενδιαφέροντος του στόχου 1 και την αποκατάσταση σε ποσοστό 15 % των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων βάσει του στόχου 2.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο συντονισμός μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ είναι επαρκής και υπογραμμίζει ότι η μέτρηση της γενετικής ποικιλότητας αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών. Η ενδιάμεση επανεξέταση της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο σχεδιασμός της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) ανταποκρίνεται στους στόχους της: η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ για την περίοδο 2014-2020 προβλέπει σειρά μέσων που μπορούν να συμβάλουν στην υποστήριξη της βιοποικιλότητας. Για να επιτευχθεί ο στόχος, τα κράτη μέλη πρέπει τώρα να υλοποιήσουν επαρκώς αυτά τα μέτρα. Σε τοπικό επίπεδο υπάρχουν παραδείγματα επιτυχημένων τοπικών βιώσιμων γεωργικών πρακτικών. Εάν αυτές εφαρμοστούν ευρύτερα, η ΕΕ θα μπορέσει να επιτύχει τον στόχο της έως το τέλος του 2020.

Η μεθοδολογία της Επιτροπής που συνίσταται στην παρακολούθηση του προϋπολογισμού της ΚΓΠ για τη βιοποικιλότητα βασίζεται στη διεθνώς αναγνωρισμένη μεθοδολογία των δεικτών του Ρίο του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ). Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν θεωρεί τη μεθοδολογία της αναξιόπιστη, παρά το ότι συζητείται η χρήση των «δεικτών του Ρίο».

Όσον αφορά τα μέσα της ΚΓΠ, η Επιτροπή θεωρεί ότι η πολλαπλή συμμόρφωση συμβάλλει στην επίτευξη των φιλόδοξων στόχων για τη βιοποικιλότητα διά της σύνδεσης ορισμένων ενισχύσεων ΚΓΠ με ένα σύνολο βασικών νομοθετικών κανόνων, οι οποίοι λειτουργούν ως βάση για μέτρα ενθάρρυνσης που χρηματοδοτούνται από κονδύλια της ΚΓΠ.

Οι συμβουλές στο πλαίσιο του συστήματος παροχής συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις (FAS) αποτελούν ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο για την υποστήριξη των γεωργών που εφαρμόζουν πρακτικές επωφελείς για τη βιοποικιλότητα. Στο πλαίσιο των άμεσων ενισχύσεων, ο οικολογικός προσανατολισμός παρέχει σημαντικές δυνατότητες βελτίωσης της βιοποικιλότητας.

Η ευρεία κάλυψη τομέων, ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της πολλαπλής συμμόρφωσης και ο οικολογικός προσανατολισμός επιτρέπουν πράγματι τη διασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των γεωργών. Από αυτή την άποψη, η Επιτροπή έχει ιεραρχήσει κατά προτεραιότητα τις επιλογές με ευεργετικό αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο της υφιστάμενης ΚΓΠ και ακόμη περισσότερο στην πρόταση για μια μελλοντική ΚΓΠ.

Η Επιτροπή δεν κατατάσσει τις διάφορες γεωργοπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στην Ένωση σε «ελαφρώς οικολογικές» και «εντόνως οικολογικές», καθότι πρόκειται για έναν απλουστευμένο τρόπο περιγραφής του ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού πρακτικών που υποστηρίζονται στην Ένωση. Παρότι τα πιο απαιτητικά γεωργοπεριβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα έχουν πράγματι χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής, η Επιτροπή θεωρεί ότι η συνύπαρξη διαφόρων ειδών τέτοιων

μέτρων καθώς και οι βασισμένες σε δράσεις και αποτελέσματα δεσμεύσεις παρέχουν επιπρόσθετα δημόσια αγαθά και συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων για τη βιοποικιλότητα.

Η πρόταση της Επιτροπής για τη μελλοντική ΚΓΠ λαμβάνει υπόψη τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των μέσων της ΚΓΠ και περιλαμβάνει ένα συνεπές και ενισχυμένο πλαίσιο, όπως ενισχυμένη αιρεσιμότητα, συμβουλευτικές υπηρεσίες και οικολογικά προγράμματα στο πλαίσιο των μέτρων του πυλώνα I και του πυλώνα II. Τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να κινητοποιήσουν τα εν λόγω μέσα με ευέλικτο και συνεπή τρόπο προς την κατεύθυνση της επίτευξης ενός πιο φιλόδοξου στόχου καθώς και να τα εντάξουν σε στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ, τα οποία θα εγκρίνει η Επιτροπή. Τα αποτελέσματα θα αξιολογούνται βάσει ειδικών, κοινών δεικτών αποτελεσμάτων σε ετήσια βάση, εκ των οποίων αρκετοί δείκτες θα αφορούν ειδικά τη βιοποικιλότητα, καθώς και βάσει δεικτών και αξιολογήσεων επιπτώσεων.

VIII. Η Επιτροπή αποδέχεται όλες τις συστάσεις. Βλέπε τις αναλυτικές απαντήσεις της Επιτροπής στην ενότητα σχετικά με τα συμπεράσματα και τις συστάσεις.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

02. Εκτός από την εντατικοποίηση της γεωργίας, υπάρχουν και άλλες αιτίες για την απώλεια της βιοποικιλότητας στην Ευρώπη. Στην έκθεση σχετικά με την κατάσταση του περιβάλλοντος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (έκθεση SOER) αναφερόταν ότι *«Η βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα της Ευρώπης αντιμετωπίζουν σωρευτικές πιέσεις από την αλλαγή χρήσης γης, την κλιματική αλλαγή, την εξόρυξη φυσικών πόρων και τα χωροκατακτητικά ξένα είδη»*. Επιπλέον, στην έκθεση γινόταν ρητή αναφορά στην εγκατάλειψη γαιών και στην άτακτη αστική εξάπλωση ως μία από τις κύριες αιτίες της μείωσης της βιοποικιλότητας.

Στην έκθεση SOER αναφερόταν επίσης ότι *«οι μακροπρόθεσμες τάσεις όσον αφορά τους πληθυσμούς των κοινών ειδών πτηνών των γεωργικών εκτάσεων, των δασών, καθώς και των πληθυσμών πεταλούδων των λιμνώνων καταδεικνύουν ότι στην Ευρώπη σημειώθηκε ιδιαίτερα σοβαρή μείωση της βιοποικιλότητας¹»*.

Επιπλέον, στην έκθεση της Επιτροπής για την ενδιάμεση αξιολόγηση της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα αναφερόταν ότι *«Παρόλο που η γενική εξέλιξη εξακολουθεί να αποτελεί λόγο σοβαρών ανησυχιών, υπάρχουν πολλές τοπικές βελτιώσεις ως άμεσο αποτέλεσμα των ορθών γεωργικών πρακτικών και μέτρων για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο της ΚΓΠ, ιδίως στο πλαίσιο των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων και σε περιοχές του δικτύου Natura 2000. Αυτές οι επιτυχίες καθιστούν σαφές ότι ο στόχος σχετικά με τη βιοποικιλότητα μπορεί να επιτευχθεί έως το 2020, αλλά για να επιτευχθούν μετρήσιμα αποτελέσματα σε επίπεδο ΕΕ θα πρέπει να διαδοθούν ευρύτερα αυτές οι πρακτικές»*.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι στη γερμανική μελέτη δεν αναλύεται ο πλούτος των ειδών των εντόμων. Επιπλέον, στο άρθρο δεν εξετάστηκε το ενδεχόμενο η γεωργία να είναι το αίτιο για την απώλεια βιομάζας, αλλά άλλα ενδεχόμενα αίτια, με αποτέλεσμα να μην εντοπισθούν σαφείς αιτιώδεις σχέσεις. Τέλος, τα αποτελέσματα της μελέτης δεν αποτυπώνουν απαραίτητα την κατάσταση σε επίπεδο ΕΕ.

03. Ο κοινός δείκτης πτηνών των γεωργικών εκτάσεων παρουσιάζει σημαντική στατιστική μείωση σε επίπεδο ΕΕ από το 1990 έως το 2017 κατά 1,47 % ετησίως. Η φθίνουσα τάση παρουσιάζει σταθεροποίηση της μείωσης μεταξύ 2009 και 2017.

¹ «Αυτό οφείλεται πρωτίστως στην απώλεια, τον κατακερματισμό και την υποβάθμιση των φυσικών και ημι-φυσικών οικοσυστημάτων, κυρίως εξαιτίας της εντατικοποίησης της γεωργίας (Donald et al., 2001, Van Dyck et al., 2009, Jeliaskov et al., 2016), στην εντατική διαχείριση των δασών (Virkkala, 2016, Fraixedas et al., 2015), στην εγκατάλειψη γαιών και στην άτακτη αστική εξάπλωση (κεφάλαια 5 και 13). Για παράδειγμα, μέσω της ερημοποίησης (π.χ. αφαίρεση των θαμνοστοιχιών και των δεντροστοιχιών με σκοπό τη διεύρυνση των αγρών), της απώλειας και του κατακερματισμού των οικοτόπων, τα πτηνά χάνουν τα σημεία κατασκευής φωλιάς και τις πηγές διατροφής τους, γεγονός που επιτείνει τη μείωση των πληθυσμών (Guerrero et al., 2012). Η άτακτη αστική εξάπλωση αυξάνει τα επίπεδα του ανθρωπογενούς φωτός καθώς και τα επίπεδα του θορύβου, γεγονός που επηρεάζει τη συμπεριφορά των οδικών πτηνών και παρεμποδίζει την ακουστική επικοινωνία των πτηνών (κεφάλαιο 11).

Οι πιέσεις στους πληθυσμούς των πτηνών των γεωργικών εκτάσεων οφείλονται σε ένα συνδυασμό αιτιών, όπως η μετατροπή της χρήσης της γης (π.χ. αστικοποίηση), η εγκατάλειψη γαιών, η κλιματική αλλαγή, τα χωροκατακτητικά ξένα είδη και η γεωργία.

04. Η αντιπροσωπευτικότητα του ευρωπαϊκού δείκτη πεταλούδων των λειμώνων είναι περιορισμένη. Επί του παρόντος, ο δείκτης πεταλούδων λειμώνων προκύπτει από στοιχεία παρακολούθησης σε 14 χώρες, με το 75 % των τόπων παρακολούθησης να βρίσκονται σε τρεις μόνο χώρες, δηλ. το Ηνωμένο Βασίλειο, τις Κάτω Χώρες και τη Γερμανία. Ακόμη και αν εξαιρέσουμε το Ηνωμένο Βασίλειο, οι δυτικές χώρες της ΕΕ αντιπροσωπεύουν το 74 % των τομών. Η Βόρεια (14 %), Νότια (11 %) και Ανατολική Ευρώπη (1 %) υπο-αντιπροσωπεύονται².

Η Επιτροπή δρομολόγησε ένα πιλοτικό έργο (Assessing Butter Flies in Europe – ABLE, <https://butterfly-monitoring.net/able>) με σκοπό να αυξήσει τον αριθμό των χωρών που παρακολουθούνται.

05. Το δίκτυο Natura 2000 είναι ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο τόπων που φιλοξενούν προστατευόμενους φυσικούς οικοτόπους και οικοτόπους ειδών ενωσιακής σημασίας. Οι πλέον πρόσφατες εθνικές εκθέσεις στο πλαίσιο του εξαετούς κύκλου υποβολής στοιχείων 2013-2018 βάσει των οδηγιών για τους οικοτόπους και τα πτηνά σχετικά με την κατάσταση και τις τάσεις των ειδών και των οικοτόπων δεν έχουν ολοκληρωθεί και βρίσκονται επί του παρόντος στο στάδιο της αξιολόγησης. Καθώς τα αριθμητικά στοιχεία που παρουσίασε το Ελεγκτικό Συνέδριο αντιπροσωπεύουν το άθροισμα των σχετικών εθνικών στοιχείων, είναι απαραίτητο να διενεργηθεί ένας πιο σύνθετος υπολογισμός για την ΕΕ. Ωστόσο, τα εθνικά στοιχεία ήδη δείχνουν ότι η κατάσταση των οικοτόπων λειμώνων έχει βελτιωθεί ελάχιστα σε σχέση με τον τελευταίο κύκλο υποβολής στοιχείων, ενώ σε μεγάλο βαθμό επικρατούν αρνητικές τάσεις. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) ανέφερε ότι οι συχνότερα αναφερόμενες από τα κράτη μέλη πιέσεις και απειλές στις οποίες υπόκεινται όλα τα χερσαία είδη, οι οικοτόποι και τα οικοσυστήματα σχετίζονται με τη γεωργία.

06. Η Επιτροπή αναγνωρίζει τις ανησυχίες λόγω των φθινουσών τάσεων της σχετιζόμενης με τη γεωργία βιοποικιλότητας οι οποίες αναφέρονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο στις μελέτες (γεωργικές πρακτικές χαμηλής έντασης και πρακτικές εντατικής γεωργίας). Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι εν λόγω μελέτες δεν αντικατοπτρίζουν το σύνολο της ποικιλομορφίας των συστημάτων γεωργικής εκμετάλλευσης στην ΕΕ.

Επιπλέον, μία από τις μελέτες (Sutcliffe et al) χαρακτηρίζεται από ορισμένους περιορισμούς σχετικά με τα μειονεκτήματα της ΚΓΠ λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων.

07. Η γενική αξιολόγηση της Επιτροπής θα περιλαμβάνει επίσης διαδικτυακή δημόσια διαβούλευση, τα αποτελέσματα της οποίας αναμένονται αργότερα εντός του 2020. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021 έχει προγραμματιστεί για δημοσίευση ένα έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που αφορά ευρύτερη αξιολόγηση των φυσικών πόρων.

Η μελέτη εξωτερικής αξιολόγησης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων, δεν ήταν εφικτό να εκτιμηθούν οι αμιγείς κοινές επιδράσεις των μέσων και των μέτρων της ΚΓΠ επί της βιοποικιλότητας, ακόμη και με ημι-ποσοτικούς όρους.

Επιπλέον, η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διαδικασία υποβολής εκθέσεων των κρατών μελών σχετικά με τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και την προστασία της βιοποικιλότητας εντασσόταν στην προτεραιότητα 4. Ως εκ τούτου, όσον αφορά τη μελλοντική ΚΓΠ, προτάθηκε ο σαφέστερος διαχωρισμός της εν λόγω διαδικασίας υποβολής εκθέσεων.

² Στις νότιες χώρες, μόνο η Ισπανία αντιπροσωπεύεται μερικώς· η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Ελλάδα, η Μάλτα και η Κύπρος δεν αντιπροσωπεύονται. Οι ανατολικές χώρες αντιπροσωπεύονται οριακά, με 12 και 8 τομές στη Ρουμανία και τη Σλοβενία, αντίστοιχα· σε καμία από τις άλλες ανατολικές χώρες δεν πραγματοποιείται δειγματοληψία. Στις βόρειες χώρες, η Δανία και η Εσθονία δεν αντιπροσωπεύονται, ενώ οι περισσότερες τομές αφορούν τη Σουηδία. (βλέπε van Sway et al 2017).

08. Η Επιτροπή θεωρεί ότι στην πρώτη μελέτη για την κατάσταση στην Τσεχική Δημοκρατία παρουσιάζονται αποτελέσματα που σχετίζονται με την εντατικοποίηση της γεωργίας και τη συγκέντρωση πτηνών των γεωργικών εκτάσεων, χωρίς, ωστόσο, να παρέχονται αποδεικτικά στοιχεία για την επίδραση της ΚΓΠ στη βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων.

Επιπλέον, όσον αφορά τη γερμανική μελέτη (Seibold et al.), οι συντάκτες ανέφεραν ότι *«παραμένουν αδιευκρίνιστα τα είδη των χρήσεων γης και οι ομάδες αρθροπόδων που επηρεάζονται καθώς και το αν σχετίζονται μεταξύ τους οι μειώσεις της βιομάζας και της βιοποικιλότητας»*.

12. Η Διάσκεψη των Μερών της ΣΒΠ (COP 15) θα αναβληθεί για τις αρχές του 2021. Η συγκεκριμένη μορφή της επακόλουθης δράσης το 2021 δεν έχει ακόμη προσδιοριστεί.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

19. Θα εξεταστεί επίσης η συμβολή των οδηγιών για τη φύση όσον αφορά τους προστατευόμενους οικοτόπους και τα είδη που συνδέονται με τη γεωργία, οι οποίες προβλέπουν βασικές δράσεις για την αντιμετώπιση της απώλειας της βιοποικιλότητας στις γεωργικές εκτάσεις: το σχέδιο δράσης για τη φύση, τον άνθρωπο και την οικονομία περιλαμβάνει διάφορες πρωτοβουλίες, ενώ, παράλληλα, η Επιτροπή κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει οι οποίες αφορούν άμεσα τους οικοτόπους και τα είδη που ζουν στις γεωργικές εκτάσεις.

20. Οι ενωσιακές πολιτικές και στρατηγικές δεν έχουν την ίδια διάρκεια.

Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020 εγκρίθηκε τον Μάιο του 2011 με στόχο την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2020, δηλαδή εντός χρονικού διαστήματος εννέα ετών.

Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ για την περίοδο 2014-2020 προβλέπει σειρά μέσων που μπορούν να συμβάλουν στην υποστήριξη της βιοποικιλότητας. Τα κράτη μέλη πρέπει τώρα να αξιοποιήσουν επαρκώς αυτές τις ευκαιρίες. Σε τοπικό επίπεδο υπάρχουν παραδείγματα επιτυχημένων τοπικών βιώσιμων γεωργικών πρακτικών. Εάν αυτές εφαρμοστούν ευρύτερα, η ΕΕ θα μπορέσει να επιτύχει τον στόχο της έως το τέλος του 2020 (βλέπε ενδιάμεση αξιολόγηση της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, σημείο 2).

Η μελλοντική ΚΓΠ μετά το 2020 θα δίνει περισσότερη έμφαση στις επιδόσεις, καθώς αρκετοί δείκτες αποτελεσμάτων που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα θα παρακολουθούνται κάθε χρόνο βάσει ετήσιων οροσήμων που θα καθορίζονται στα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ. Οι εν λόγω δείκτες θα συμπληρώνονται από δείκτες και αξιολογήσεις επιπτώσεων.

21. Παρότι στην ενδιάμεση αξιολόγηση του 2015 της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020 αναγνωρίζεται η γενική απώλεια της βιοποικιλότητας, επισημαίνονται επίσης πολλές περιπτώσεις βελτίωσης σε τοπικό επίπεδο οι οποίες αναγνωρίζονται με βάση τα μέτρα για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο της ΚΓΠ. Το σημαντικό μήνυμα σχετικά με τη δυνατότητα επίτευξης του στόχου βιοποικιλότητας του 2020 ήταν ότι τα κράτη μέλη πρέπει να αξιοποιήσουν επαρκώς τις επιτυχίες και τις ευκαιρίες.

Πιο πρόσφατα αποδεικτικά στοιχεία παρέχονται στην υποστηρικτική μελέτη σχετικά με την αξιολόγηση των επιπτώσεων της ΚΓΠ στη βιοποικιλότητα, καθώς και στις προκαταρκτικές εκθέσεις των κρατών μελών βάσει των οδηγιών για τη φύση (κατάσταση της φύσης 2020, ΕΟΠ). Η αξιολόγηση της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα είναι ακόμη σε εξέλιξη, ενώ τον Μάιο αναμένονται τα πορίσματα της προκαταρκτικής μελέτης – ωστόσο, για τον στόχο 3α), τα εν λόγω πορίσματα βασίζονται και στην έκθεση για την κατάσταση της φύσης του 2020 και στην αξιολόγηση της ΚΓΠ για τη βιοποικιλότητα.

22. Στη νέα στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030³ (σε συνδυασμό με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»⁴), η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή τον Μάιο 2020, καθορίζονται στόχοι σχετικοί με τη γεωργία. Στην πρόταση της Επιτροπής για την ΚΓΠ μετά το 2020 ζητείται ρητώς από τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη τα εθνικά περιβαλλοντικά σχέδια και τους στόχους τους που απορρέουν από την ενωσιακή νομοθεσία, όπως οι οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους.

23. Ο στόχος 3 είναι ένας οριζόντιος στόχος που υποδιαιρείται σε δύο επιμέρους στόχους, τον στόχο 3α) για τη γεωργία και τον στόχο 3β) για τη δασοκομία. Η Επιτροπή θεωρεί ότι μόνο ο στόχος 3α) είναι σχετικός με τη βιοποικιλότητα στις γεωργικές εκτάσεις. Ο εν λόγω στόχος δεν είναι ποσοτικοποιημένος. Στη στρατηγική αναφέρεται ότι ο στόχος 3α) αποσκοπεί στην επίτευξη «μετρήσιμης βελτίωσης της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων που εξαρτώνται ή επηρεάζονται από τη γεωργία και της παροχής οικοσυστημικών υπηρεσιών σε σύγκριση με το σενάριο αναφοράς 2010 της ΕΕ».

Επιπλέον, ο στόχος έχει μια ποσοτικοποιήσιμη συνιστώσα, υπό την έννοια ότι αναφέρεται στη μετρήσιμη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων σε σχέση με τον στόχο 1 και την αποκατάσταση σε ποσοστό 15 % του στόχου 2. Η ερμηνεία και η μέτρηση του στόχου 2 παρουσίασαν σημαντική δυσκολία.

24. Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020 δεν αναφέρεται στους «Εξορθολογισμένους ευρωπαϊκούς δείκτες βιοποικιλότητας» (SEBI) ούτε σε οποιοδήποτε άλλο σύστημα παρακολούθησης.

Από τη δημιουργία του το 2005, το σύνολο δεικτών SEBI έχει αναθεωρηθεί και προσαρμοστεί ώστε να αντικατοπτρίζει τη διαθεσιμότητα και τις ελλείψεις πληροφοριών σχετικά με τη βιοποικιλότητα. Πολλοί δείκτες έχουν ενισχυθεί μεθοδολογικά ώστε να παρέχουν πιο αξιόπιστες αξιολογήσεις της βιοποικιλότητας. Ως εκ τούτου, το υφιστάμενο σύνολο δεικτών SEBI εξακολουθεί να παρέχει μια ευρεία βάση αποδεικτικών στοιχείων για την παρακολούθηση της κατάστασης και της εξέλιξης της βιοποικιλότητας στην Ευρώπη, περιλαμβανομένων των αγροτικών οικοσυστημάτων.

Η χρήση ορισμένων δεικτών από το αρχικό σύνολο έπρεπε να διακοπεί λόγω έλλειψης καθιερωμένων συστημάτων παρακολούθησης, τα οποία θα μπορούσαν να παρέχουν νέα στοιχεία και πληροφορίες, δηλ. σχετικά με τις περιοχές γενετικής ποικιλότητας ή τις περιοχές υψηλής φυσικής αξίας. Επιπλέον, για να αποφευχθεί η επανάληψη των προσπαθειών, το σύνολο αποσκοπούσε να λαμβάνει υπόψη τις εξελίξεις και τις τροποποιήσεις άλλων σχετικών πρωτοβουλιών δεικτών, όπως των γεωργοπεριβαλλοντικών δεικτών ή των δεικτών ΚΓΠ, καθώς και νέες διαδικασίες όπως η χαρτογράφηση και αξιολόγηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών (MAES) ή οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ).

Η διακοπή της χρήσης ορισμένων δεικτών δεν συνεπάγεται ότι οι άλλοι δείκτες SEBI δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση της εξέλιξης της βιοποικιλότητας.

25. Οι κύριοι δείκτες για την παρακολούθηση της ΚΓΠ είναι οι δείκτες του κοινού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης (ΚΠΠΑ). Οι γεωργοπεριβαλλοντικοί δείκτες αποσκοπούν στην παρακολούθηση της ενσωμάτωσης προβληματισμών σχετικά με το περιβάλλον στην ΚΓΠ. Δεν είναι οι κύριοι δείκτες παρακολούθησης της ΚΓΠ συνολικά.

Όσον αφορά την έννοια της «υψηλής φυσικής αξίας» (ΥΦΑ), η Επιτροπή κάνει την ακόλουθη διάκριση:

α) γεωργία ΥΦΑ και β) γεωργικές εκτάσεις ΥΦΑ.

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας», COM(2020) 380 final

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Από το αγρόκτημα στο πιάτο Μια στρατηγική για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων», COM/2020/381 final

Η έννοια της γεωργίας ΥΦΑ αναφέρεται στην αιτιώδη σχέση μεταξύ ορισμένων ειδών γεωργικής δραστηριότητας και των αντίστοιχων αποτελεσμάτων, περιλαμβανομένων των υψηλών επιπέδων βιοποικιλότητας και της παρουσίας περιβαλλοντικά πολύτιμων οικοτόπων και ειδών.

Ο δείκτης γεωργικών εκτάσεων ΥΦΑ ορίζεται ως το ποσοστό χρησιμοποιούμενων γεωργικών εκτάσεων υψηλής φυσικής αξίας.

26. Στην ΕΕ χρησιμοποιείται επί του παρόντος ένα ευρύ φάσμα προσεγγίσεων και συνδυασμών μεθόδων για την αξιολόγηση της έκτασης των γεωργικών εκτάσεων ΥΦΑ. Παρότι έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την αξιολόγηση της έκτασης των γεωργικών εκτάσεων ΥΦΑ, η αξιολόγηση της κατάστασης ή της ποιότητάς τους παρουσιάζει σημαντική δυσκολία. Λόγω του διαφορετικού βαθμού διαθεσιμότητας δεδομένων στα κράτη μέλη της ΕΕ και τις περιφέρειες της ΕΕ καθώς και λόγω του εύρους των πραγματικών καταστάσεων (μέγεθος εδάφους, δομή και συστήματα γεωργικών εκμεταλλεύσεων, επικρατέστερα είδη γαιών και οικοτόπων), δεν συνιστάται η επιβολή μιας κοινής μεθοδολογίας για την αξιολόγηση των γεωργικών εκτάσεων ΥΦΑ. Η χρήση μιας μοναδικής μεθόδου θα περιορίσει την ανάλυση σε στοιχεία διαθέσιμα σε ολόκληρη την ΕΕ, αποκλείοντας τις πιο πλούσιες και χρήσιμες πηγές δεδομένων καθώς και εκείνα τα κράτη μέλη που έχουν αναπτύξει πιο εξελιγμένες μεθόδους χρησιμοποιώντας τις εν λόγω πηγές, με συνέπεια την υποβάθμιση της ποιότητας και της ακρίβειας της αξιολόγησης.

Ο ΕΟΠ και η Επιτροπή, οι οποίοι εκτίμησαν ότι οι γεωργικές εκτάσεις ΥΦΑ καταλαμβάνουν το 33,5 % των γεωργικών εκτάσεων CORINE Land Cover (CLC) στην ΕΕ-28 με βάση τα σύνολα δεδομένων επιπέδου ΕΕ το 2012, μπορούν να παράσχουν μια εκτίμηση του ποσοστού των γεωργικών εκτάσεων ΥΦΑ σε εθνικό επίπεδο. Εντούτοις, αναγνωρίζουν επίσης τις δυσκολίες και τους περιορισμούς της δημιουργίας μιας κοινής μεθοδολογίας, εάν αυτή πρόκειται να βασίζεται σε εθνικά σύνολα δεδομένων. Όταν θα καταστεί διαθέσιμη μια κοινή μεθοδολογία που μπορεί να αναπαραχθεί και βιώσιμα σύνολα δεδομένων, ο δείκτης επιπέδου ΕΕ σχετικά με τη γεωργία ΥΦΑ μπορεί να επανεξεταστεί, για να συμπληρωθεί το έργο που έχει ήδη παραχθεί σε επίπεδο ΕΕ για τις γεωργικές εκτάσεις ΥΦΑ.

29. Η Επιτροπή αναγνωρίζει τις ανησυχίες που ανέφερε το Ελεγκτικό Συνέδριο, ωστόσο, θεωρεί ότι τα συστήματα παραγωγής τροφίμων παρουσιάζουν διαφοροποίηση.

30. Τόσο η ΚΓΠ 2014-2020 όσο και η ΚΓΠ μετά το 2020 περιλαμβάνουν τη διατήρηση, τη βιώσιμη χρήση και την ανάπτυξη των γενετικών πόρων στη γεωργία ως μία από τις επιλέξιμες δράσεις. Πληροφορίες στο πλαίσιο των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών μέτρων που αφορούν τοπικές φυλές διατίθενται στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Επιπλέον, στο πλαίσιο του επιμέρους μέτρου 10.2 υποστηρίζεται επίσης η διατήρηση γενετικών πόρων για τους οποίους υπάρχουν δεδομένα στο επίπεδο του εν λόγω επιμέρους μέτρου. Επίσης, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020», η Επιτροπή υποστηρίζει επί του παρόντος το έργο GenResBridge, το οποίο αποβλέπει, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη μιας ευρύτερης στρατηγικής για τους γενετικούς πόρους και τη γεωργική βιοποικιλότητα.

Η Επιτροπή δεν έλαβε ποτέ αίτημα από τα κράτη μέλη για τη διαμόρφωση μιας νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής.

31. Η Επιτροπή παρέχει μια κατά προσέγγιση εκτίμηση των δαπανών της σχετικά με τη βιοποικιλότητα και θεωρεί ότι η υπερεκτίμηση δεν καταδεικνύεται με σαφήνεια για τους λόγους που παρατίθενται κατωτέρω.

Η μεθοδολογία της Επιτροπής για την παρακολούθηση του προϋπολογισμού του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ), περιλαμβανομένης της ΚΓΠ, για τη βιοποικιλότητα βασίζεται στη διεθνώς αναγνωρισμένη μεθοδολογία των δεικτών του Ρίο του ΟΟΣΑ. Στην εν λόγω μεθοδολογία εφαρμόζονται οι ακόλουθοι τρεις συντελεστές για τη βιοποικιλότητα:

- 1) Κύριος στόχος (100 %),
- 2) Σημαντικός στόχος (40 %) και

3) Χωρίς στόχο για τη βιοποικιλότητα (0 %)

Η μεθοδολογία του ΟΟΣΑ δεν καθορίζει τους ακριβείς συντελεστές προς εφαρμογή σε κάθε μέσο της ΚΓΠ και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή ανέπτυξε την εφαρμογή της εν λόγω μεθοδολογίας για την ΚΓΠ 2014-2020.

Η Επιτροπή θα αναθεωρήσει τη μεθοδολογία της όσον αφορά την παρακολούθηση του προϋπολογισμού για τη βιοποικιλότητα για να την ευθυγραμμίσει με τις νέες νομοθετικές αλλαγές, τεκμηριώνοντάς την με επιστημονικά στοιχεία και προσαρμόζοντάς την στο επόμενο ΠΔΠ 2021-2027 και σε άλλες σχετικές εξελίξεις.

Η εν λόγω μεθοδολογία παρακολούθησης θα πρέπει να είναι στενά ευθυγραμμισμένη με τη μεθοδολογία του ΟΟΣΑ.

32. Η υποστηρικτική μελέτη για την αξιολόγηση του αντικτύπου της ΚΓΠ στους οικοτόπους, τη βιοποικιλότητα και τα τοπία δεν παρείχε στοιχεία σχετικά με τις δαπάνες στο πλαίσιο της ΚΓΠ οι οποίες έχουν συστηματικά αρνητικό αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων.

Βάσει μελέτης του 2014, η Επιτροπή ανέπτυξε επίσης κατευθυντήριες γραμμές θωράκισης της βιοποικιλότητας⁵ προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα κύρια ταμεία της ΕΕ δεν θα έχουν επίδραση στη βιοποικιλότητα, περιλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

33. Στην περίπτωση της προτεραιότητας 4, η οποία επικεντρώνεται στις οικοσυστημικές υπηρεσίες που σχετίζονται με τη γεωργία και τη δασοκομία, η Επιτροπή θεώρησε στο πλαίσιο της τρέχουσας μεθοδολογίας της ότι οι γεωργικές πρακτικές που υποστηρίζονται με απώτερο σκοπό την υποστήριξη της βιοποικιλότητας συμβάλλουν, ταυτόχρονα, στη βελτίωση του ευρύτερου περιβάλλοντος όπως τα ύδατα και το έδαφος και αντιστρόφως. Η εν λόγω έντονη διασυνδεσιμότητα από την άποψη του περιβαλλοντικού αντικτύπου των πρακτικών που προγραμματίζονται σε καθέναν από τους τρεις τομείς επικέντρωσης οδήγησε την Επιτροπή να εφαρμόσει τον συντελεστή 100 % για τη συμβολή κάθε τομέα επικέντρωσης της εν λόγω προτεραιότητας, περιλαμβανομένων των υδάτων και του εδάφους.

34. Η Επιτροπή εφαρμόζει τη συμφωνηθείσα μέθοδο της συμβολής του οικολογικού προσανατολισμού στη βιοποικιλότητα σε ποσοστό 40 %, την οποία θεωρεί εύλογο υποκατάστατο της συμβολής των μέτρων οικολογικού προσανατολισμού στη διατήρηση της βιοποικιλότητας της ΕΕ. Κατά την εκτίμηση της Επιτροπής, στο πλαίσιο της τρέχουσας μεθοδολογίας της παρακολούθησης, οι ενισχύσεις οικολογικού προσανατολισμού συμβάλλουν στη βιοποικιλότητα σε ποσοστό 12 % των άμεσων ενισχύσεων. Λαμβανομένων υπόψη της ευρείας έκτασης που καλύπτουν οι πρακτικές οικολογικού προσανατολισμού και του γεγονότος ότι ο οικολογικός προσανατολισμός έχει αποτρέψει την υποβάθμιση ή έχει βελτιώσει τη βιοποικιλότητα [ιδίως μετά το 2018, έτος απαγόρευσης των φυτοφαρμάκων για τις περιοχές οικολογικής εστίασης (ΠΟΕ)], το εν λόγω στοιχείο θεωρήθηκε εύλογο κατά την ανάπτυξη της τρέχουσας μεθοδολογίας για την παρακολούθηση των δαπανών για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο της ΚΓΠ.

35. Χρησιμοποιώντας την προσέγγιση των δεικτών του Ρίο, η Επιτροπή θεώρησε ότι κατά την ανάπτυξη της τρέχουσας μεθοδολογίας της παρακολούθησης θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τον συντελεστή μέσου όρου (40 %) για να υπολογίσει τη συμβολή της πολλαπλής συμμόρφωσης. Με βάση αυτή την εκτίμηση και με χρήση συντελεστή στάθμισης, θεωρήθηκε ότι η πολλαπλή συμμόρφωση συμβάλλει στη βιοποικιλότητα σε ποσοστό μικρότερο του 3 % των άμεσων ενισχύσεων. Λαμβανομένων υπόψη της ευρείας έκτασης που καλύπτουν οι πρακτικές στο πλαίσιο της πολλαπλής συμμόρφωσης (90 % των συνολικών γεωργικών εκτάσεων) και του γεγονότος ότι σε αυτές περιλαμβάνονται βασικές αλλά σημαντικές πρακτικές για τη βιοποικιλότητα, το εν λόγω στοιχείο θεωρήθηκε εύλογο.

⁵ https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/financing_en.htm και <https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/cfbp%20-%20cap.pdf>

37. Βλέπε απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 31.

39. Οι άμεσες ενισχύσεις που χορηγούνται στους γεωργούς στο πλαίσιο του καθεστώτος βασικής ενίσχυσης και της ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης παρέχουν στήριξη του βασικού εισοδήματος με βάση των αριθμό των καλλιεργούμενων εκταρίων. Η εν λόγω στήριξη συμπληρώνεται από σειρά άλλων καθεστώτων ενίσχυσης που αφορούν ειδικούς στόχους ή είδη γεωργών, μεταξύ των οποίων και μια «πράσινη» άμεση ενίσχυση για γεωργικές πρακτικές που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον.

40. Στο πλαίσιο της υποστηρικτικής μελέτης για την αξιολόγηση του αντικτύπου τη ΚΓΠ στη βιοποικιλότητα δεν εντοπίστηκαν μελέτες που να αποδεικνύουν τυχόν αρνητικό αντίκτυπο της προαιρετικής συνδεδεμένης στήριξης στη βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων.

Η προαιρετική συνδεδεμένη στήριξη δεν αποσκοπεί στην αύξηση της παραγωγής. Πρόκειται για καθεστώς περιορισμού της παραγωγής, το οποίο κοινοποιείται στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), στη «μπλε» κατηγορία. Μπορεί να χορηγηθεί μόνο από κράτη μέλη σε ορισμένους τομείς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Εφαρμόζονται διάφοροι μηχανισμοί με σκοπό να διασφαλιστεί ο περιοριστικός της παραγωγής χαρακτήρας του καθεστώτος, ιδίως η αυστηρή τήρηση των χρηματοδοτικών κονδυλίων που καθορίζονται για κάθε μέτρο ενίσχυσης, και της ενίσχυσης, το οποίο βασίζεται σε καθορισμένες εκτάσεις και αποδόσεις (επίπεδο παραδοσιακής παραγωγής) ή σε καθορισμένων αριθμό ζώων.

Η προαιρετική συνδεδεμένη στήριξη παρέχει τη δυνατότητα στήριξης ορισμένων τομέων/της παραγωγής, ιδίως με σκοπό την αποτροπή της επιδείνωσης των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν και των σχετικών συνεπειών (εγκατάλειψη της παραγωγής, ερημοποίηση αγροτικών περιοχών...), π.χ. παραγωγή αιγοπροβάτων σε περιοχές (όπως οι ορεινές περιοχές) όπου, σε διαφορετική περίπτωση, θα είχε εξαφανιστεί, αποτρέποντας, ως εκ τούτου, την εγκατάλειψη γαιών.

Το νομικό πλαίσιο της προαιρετικής συνδεδεμένης στήριξης παρέχει επαρκή ευελιξία στα κράτη μέλη ώστε να προσαρμόζουν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας στις ιδιαίτερες ανάγκες τους και να λαμβάνουν υπόψη, για παράδειγμα, τις ανησυχίες για το περιβάλλον (π.χ. στήριξη σε αυτόχθονες φυλές, κ.λπ.).

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 41 έως 50:

Η πολλαπλή συμμόρφωση αποτελεί τον σύνδεσμο μεταξύ των ενισχύσεων της ΚΓΠ και της τήρησης των νομοθετικών κανόνων, ιδίως για τη βιοποικιλότητα. Όταν ένας γεωργός δεν συμμορφώνεται με τους εν λόγω κανόνες, οι ενισχύσεις ΚΓΠ που εισπράττει μπορεί να μειωθούν ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης. Αυτή η μείωση μπορεί να κυμαίνεται από 1 % έως 100 %. Στην πράξη, οι περισσότερες παραβάσεις δεν είναι σκόπιμες ούτε σοβαρές και, κατά συνέπεια, οι κυρώσεις πολλαπλής συμμόρφωσης που επιβάλλονται κυμαίνονται μεταξύ 1 % και 5 %.

Σειρά κανόνων καθορίζεται στις οδηγίες και τους κανονισμούς της ΕΕ (κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης - ΚΑΔ). Η πολλαπλή συμμόρφωση συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση των γεωργών όσον αφορά την τήρηση των διατάξεων των εν λόγω νομοθετικών πράξεων της ΕΕ.

Άλλοι κανόνες καθορίζονται στην ΚΓΠ (καλές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες - πρότυπα ΚΓΠΣ) και, επί του παρόντος, αφορούν κυρίως τη διαχείριση του εδάφους και των υδάτων αλλά και τη διατήρηση των χαρακτηριστικών των τοπίων. Τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίσουν εθνικά πρότυπα προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες και ανάγκες.

Σε περίπτωση που, με βάση την εμπειρία τους, τα κράτη μέλη καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι δεν επιτυγχάνονται τα οφέλη της βιοποικιλότητας, τους παρέχεται ένα ιδιαίτερα ευέλικτο πλαίσιο προσαρμογής των κανόνων που ισχύουν για τους γεωργούς υπό μορφή ΚΑΔ ή προτύπων ΚΓΠΣ. Επίσης, η πολλαπλή συμμόρφωση δεν είναι ο μόνος παράγοντας που επηρεάζει την κατάσταση της βιοποικιλότητας και η επίδραση της πολλαπλής συμμόρφωσης δεν μπορεί να μετρηθεί συγκεκριμένα βάσει δεικτών αποτελεσμάτων ή αντικτύπου, οι οποίοι αντικατοπτρίζουν πολυπαραγοντικές τάσεις.

Για αυτόν τον λόγο η Επιτροπή βασίζεται σε δείκτες επιδόσεων προκειμένου να μετρήσει την εφαρμογή των ενιαίων μέσων όπως η πολλαπλή συμμόρφωση.

Η πρόταση για μελλοντική ΚΓΠ ενισχύει τους κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης, μεταξύ άλλων σε ό,τι αφορά τη βιοποικιλότητα και τα φυτοφάρμακα, μέσω της εισαγωγής νέων ΚΑΔ και προτύπων ΚΓΠΣ σε ένα πλαίσιο ενισχυμένης αιρεσιμότητας. Ωστόσο, τα πρότυπα ΚΓΠΣ και οι ΚΑΔ είναι βασικές υποχρεωτικές πρακτικές που αποτελούν τη βάση για πιο φιλόδοξες πρακτικές που στηρίζονται από τα κονδύλια της ΚΓΠ. Οι κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης δεν αποσκοπούν απλώς στην επίτευξη ενός φιλόδοξου στόχου αλλά στην επίτευξη αυτού μόνο σε συνδυασμό με μέτρα στήριξης και οικονομικά κίνητρα. Από αυτή την άποψη, οι συμβουλές στο πλαίσιο του συστήματος παροχής συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις (FAS) αποτελούν σημαντικό στοιχείο για την υποστήριξη των γεωργών που εφαρμόζουν πρακτικές επωφελείς για τη βιοποικιλότητα, μεταξύ άλλων.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η πολλαπλή συμμόρφωση, συνδεδεμένη με άλλα μέσα της ΚΓΠ, έχει επωφελή αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων.

Πλαίσιο 1 - Καταστροφή των φυτοφρακτών τον 20ό αιώνα

Η ΚΓΠ δεν μπορεί να θεωρηθεί αποκλειστικά υπεύθυνη για όλες τις καταστροφές των φυτοφρακτών, καθώς οι αιτίες είναι πολλές και ιδίως η εντατικοποίηση της γεωργίας και ο αναδασμός. Επιπλέον, παρότι ορισμένοι μηχανισμοί της ΚΓΠ θα μπορούσαν πράγματι να έχουν οδηγήσει σε μεγέθυνση της εν λόγω τάσης κατά το παρελθόν, εδώ και αρκετά ήδη έτη, η ΚΓΠ δεν παρέχει κανένα κίνητρο για την καταστροφή των φυτοφρακτών.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 53 έως 60:

Ο οικολογικός προσανατολισμός είναι ένα καθεστώς άμεσων ενισχύσεων που αποσκοπεί στην ανταμοιβή των γεωργών για τα δημόσια αγαθά που παρέχουν τρία μέτρα: η προστασία των μόνιμων βοσκοτόπων, περιλαμβανομένων των πλέον περιβαλλοντικά ευαίσθητων, η διαφοροποίηση των καλλιεργειών και η δέσμευση ενός ποσοστού αρόσιμης γης ως περιοχής οικολογικής εστίασης (ΠΟΕ). Η εκ μέρους της Επιτροπής αξιολόγηση της εφαρμογής του οικολογικού προσανατολισμού το 2016 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η δυναμική του συγκεκριμένου μέσου είναι σημαντική, ιδίως λόγω της μεγάλης κάλυψης εκτάσεων (77 % των συνολικών γεωργικών εκτάσεων), αλλά ότι η εν λόγω δυναμική δεν αξιοποιούνταν πλήρως από τα κράτη μέλη και τους γεωργούς. Για αυτόν τον λόγο η Επιτροπή εισήγαγε σειρά βελτιώσεων με βάση την εν λόγω αξιολόγηση, ιδίως απαγορεύοντας τη χρήση των φυτοφαρμάκων σε ΠΟΕ από το 2018.

Σε περίπτωση που, με βάση την εμπειρία τους, τα κράτη μέλη καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι δεν επιτυγχάνονται τα οφέλη βιοποικιλότητας, τους παρέχεται ένα ιδιαίτερα ευέλικτο πλαίσιο προσαρμογής των κανόνων που ισχύουν για τους γεωργούς στο πλαίσιο του οικολογικού προσανατολισμού.

Επίσης, ο οικολογικός προσανατολισμός δεν είναι ο μόνος παράγοντας που επηρεάζει την κατάσταση της βιοποικιλότητας και η επίδραση του δεν μπορεί να μετρηθεί συγκεκριμένα βάσει δεικτών αποτελεσμάτων ή αντικτύπου, οι οποίοι αντικατοπτρίζουν πολυπαραγοντικές τάσεις. Για αυτόν τον λόγο η Επιτροπή βασίζεται σε δείκτες επιδόσεων προκειμένου να μετρήσει την εφαρμογή των ενιαίων μέσων όπως ο οικολογικός προσανατολισμός.

Η σύνδεση ανάμεσα στα μέσα της ΚΓΠ αξιολογήθηκε ως επιδεκτική τελειοποίησης όσον αφορά την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων και για αυτόν τον λόγο η Επιτροπή πρότεινε, για τη μελλοντική ΚΓΠ, όλα τα μέσα να αποτελούν μέρος των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ που θα καταρτίζουν τα κράτη μέλη και θα εγκρίνει η Επιτροπή. Από αυτή την άποψη, οι υποχρεώσεις στο πλαίσιο του οικολογικού προσανατολισμού συγχωνεύονται σε μία ενισχυμένη μορφή με υποχρεώσεις αιρεσιμότητας, ενώ δημιουργείται ένα νέο καθεστώς άμεσων ενισχύσεων για περιβαλλοντικούς σκοπούς, τα οικολογικά προγράμματα.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η δυναμική του υφιστάμενου οικολογικού προσανατολισμού όσον αφορά τη βελτίωση της βιοποικιλότητας δεν είναι ανεπαρκώς ανεπτυγμένη σε επίπεδο ΕΕ αλλά μάλλον δεν αξιοποιείται πλήρως. Η πρόταση για τη μελλοντική ΚΓΠ αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της εν λόγω ανεπάρκειας.

54. Το πλήρες χωρίο του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (συνοπτική παρουσίαση) είναι το ακόλουθο: «Όλα τα μέτρα οικολογικού προσανατολισμού παρουσιάζουν κάποια συνάφεια με τις περιβαλλοντικές και κλιματικές ανάγκες/προβλήματα, αλλά συχνά περιορίζονται από ειδικούς σχετικούς κανόνες, με τη διαφοροποίηση των καλλιιεργειών να παρουσιάζει τη μικρότερη συνάφεια (ακόμη και για το έδαφος)».

63. Παρότι η στήριξη γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δράσεων και της βιολογικής γεωργίας καθώς και οι ενισχύσεις για τους τόπους Natura 2000 αποτελούν πράγματι τα κύρια μέτρα αγροτικής ανάπτυξης που συμβάλλουν στους στόχους της βιοποικιλότητας, δεν θα πρέπει να υποτιμάται το δυναμικό άλλων σχετικών μέτρων αγροτικής ανάπτυξης. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να τονιστεί ο ρόλος των μη παραγωγικών επενδύσεων στη δημιουργία και/ή την αποκατάσταση χαρακτηριστικών του τοπίου όπως θαμνοστοιχίες, πέτρινοι τοίχοι, υγρά τοπία, κ.λπ. Η κατάρτιση και η παροχή συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην προώθηση των σχετικών με τη βιοποικιλότητα πρακτικών και προσεγγίσεων.

65. Η Επιτροπή δεν κατατάσσει τις διάφορες γεωργοπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στην Ένωση σε «ελαφρώς οικολογικές» και «εντόνως οικολογικές», καθότι πρόκειται για έναν απλουστευμένο τρόπο περιγραφής του ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού πρακτικών που υποστηρίζονται στην Ένωση. Τα χαρακτηριστικά των διαφόρων γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών μέτρων (ΓΠΚΜ) είναι πολύ πιο σύνθετα (βλέπε επίσης απάντηση στο σημείο 67).

66. Μόνον οι «εντόνως οικολογικές» δεσμεύσεις διαθέτουν πραγματικά τις δυνατότητες επίτευξης των στόχων για τη βιοποικιλότητα. Ενώ είναι σαφές ότι οι πιο στοχευμένες/εστιασμένες δεσμεύσεις παρέχουν περισσότερες δυνατότητες αντιμετώπισης των συγκεκριμένων εδαφικών αναγκών, είναι επίσης σαφές ότι ορισμένες (λιγότερο απαιτητικές) δεσμεύσεις διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην προώθηση φιλικών προς το περιβάλλον γεωργικών πρακτικών. Επίσης, εξυπηρετούν τον εκπαιδευτικό σκοπό (π.χ. να πειστούν οι γεωργοί να υποβάλλουν αιτήσεις για πιο απαιτητικές δράσεις στο επόμενο στάδιο) και διασφαλίζουν μεγάλη εδαφική κάλυψη με βιώσιμες μεθόδους διαχείρισης της γης. Για αυτούς τους λόγους, η συνύπαρξη και των δύο προσεγγίσεων των δεσμεύσεων, οι οποίες πρέπει να υπερβαίνουν αμφότερες τις νομικές υποχρεώσεις και, ως εκ τούτου, να παρέχουν επιπρόσθετα δημόσια αγαθά, έχει τα δικά της σημαντικά οφέλη.

Η νέα πράσινη αρχιτεκτονική, όπως προτάθηκε από την Επιτροπή για την περίοδο μετά το 2020, επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρήσουν και να διευρύνουν την εν λόγω προσέγγιση χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα όπως η αιρεσιμότητα και τα οικολογικά προγράμματα, πέραν των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δεσμεύσεων.

67. Από την ίδια τη φύση τους, οι στοχευμένες δεσμεύσεις, που απαιτούν πιο φιλόδοξες αλλαγές σε σύγκριση με τις συνήθεις γεωργικές πρακτικές, προτείνονται για περιορισμένες εκτάσεις προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα περιβαλλοντικά ζητήματα των συγκεκριμένων εκτάσεων. Αυτός είναι ο λόγος της χαμηλότερης συμμετοχής σε αυτού του είδους τις δεσμεύσεις, οι οποίες, ως εκ τούτου, συγκεντρώνουν λιγότερες γεωργικές εκμεταλλεύσεις και μικρότερες εκτάσεις. Από την άλλη μεριά, ορισμένες δεσμεύσεις ενδέχεται να είναι λιγότερο απαιτητικές (ακόμη και αν παρουσιάζουν συνάφεια και είναι επωφελείς για το περιβάλλον) και συχνά αποτελούν την αφετηρία από την οποία οι γεωργοί ξεκινούν να εφαρμόζουν τις γεωργοπεριβαλλοντικές και κλιματικές (ΓΠΚ) προσεγγίσεις τους. Οι λόγοι αυτοί επηρεάζουν τα ποσοστά συμμετοχής, χωρίς, ωστόσο, να αμφισβητείται η προστιθέμενη περιβαλλοντική αξία των εν λόγω δεσμεύσεων.

Όπως αναφέρθηκε ήδη στο σημείο 65, η Επιτροπή δεν κατατάσσει τις διάφορες γεωργοπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στην Ένωση σε «ελαφρώς οικολογικές» και «εντόνως οικολογικές». Συνεπώς, η Επιτροπή δεν διαθέτει στατιστικά στοιχεία σχετικά με την εν λόγω κατάταξη.

Πρώτη περίπτωση. Ο σχεδιασμός των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δεσμεύσεων, τα σχετικά χρηματοδοτικά κονδύλια και η στόχευση συγκεκριμένων εκτάσεων πρέπει να εξετάζονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο συμβολής στους σχετικούς στόχους καθώς και αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών αναγκών που εντοπίζονται. Τα κράτη μέλη απολαμβάνουν σημαντικό βαθμό ευελιξίας όσον αφορά τον προγραμματισμό της επίτευξης των στόχων.

Στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020, τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να αποφασίσουν να αποζημιώσουν το σύνολο ή μέρος των απωλειών εισοδήματος και του κόστους που οφείλεται στις γεωργοπεριβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις. Εντούτοις, η μερική αποζημίωση και η γεωγραφική κάλυψη των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων (περιλαμβανομένου του επιπέδου ανάληψης) πρέπει να εξετάζονται και να καθορίζονται στο πλαίσιο του πιθανού αντικτύπου τους στην υλοποίηση των στόχων στην επίτευξη των οποίων συμβάλλουν οι εν λόγω δεσμεύσεις.

Δεύτερη περίπτωση. Η αρχή του υπολογισμού των ενισχύσεων βάσει της απώλειας εισοδήματος και του πρόσθετου κόστους παρέχει σημαντικό βαθμό ευελιξίας, διασφαλίζοντας, ταυτόχρονα, την τήρησή της.

Πρώτον, σε περίπτωση δεσμεύσεων που αποσκοπούν στη διατήρηση επωφελών από περιβαλλοντική άποψη γεωργικών πρακτικών που διατρέχουν αποδεδειγμένα κίνδυνο εξαφάνισης, μπορεί να λαμβάνεται υπόψη το κόστος ευκαιρίας και οι απώλειες εισοδήματος να υπολογίζονται έναντι λιγότερο επωφελών από περιβαλλοντική άποψη πρακτικών που τείνουν να κυριαρχήσουν.

Δεύτερον, κατά τον υπολογισμό της απώλειας εισοδήματος και του σχετικού κόστους θα πρέπει να αποτυπώνονται επίσης οι στόχοι στην επίτευξη των οποίων αναμένεται να συμβάλλουν οι δεσμεύσεις. Για να εξασφαλιστεί η επιτυχής συμβολή, πρέπει να διασφαλιστεί η επαρκής ανάληψη των δεσμεύσεων, και για να επιτευχθεί αυτό, το επίπεδο ενίσχυσης πρέπει να αντισταθμίζει το κόστος και τις απώλειες εισοδήματος κάθε γεωργού και γεωργικής έκτασης που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων.

Τέλος, τα κράτη μέλη μπορούν να προσθέτουν κόστος συναλλαγής ύψους έως 20 % του ασφαλίστρου που καταβάλλεται για τις γεωργοπεριβαλλοντικές και κλιματικές δεσμεύσεις, εφόσον το εν λόγω κόστος είναι απαραίτητο για την υλοποίηση των δεσμεύσεων.

68. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τις τελευταίες δεκαετίες ένας δείκτης δείχνει ότι υπάρχει σταθερότητα στην ΕΕ με κάποια τάση προς την εκτατικοποίηση⁶.

Ο σχεδιασμός των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δεσμεύσεων εξαρτάται από τις επιλογές των κρατών μελών με βάση την ανάλυση της περιβαλλοντικής τους κατάστασης, τον προσδιορισμό των αναγκών και των προτεραιοτήτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Η εστίαση σε ένα συγκεκριμένο είδος γεωργίας όπως οι λειμώνες ή οι μόνιμες καλλιέργειες κατά τον σχεδιασμό των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δεσμεύσεων μπορεί να βασιστεί σε αυτού του είδους την ανάλυση.

Η στήριξη στο πλαίσιο του γεωργοπεριβαλλοντικού και κλιματικού μέτρου αποτελεί ένα μέσο αγροτικής ανάπτυξης και της συνολικής αρχιτεκτονικής της ΚΓΠ. Η ανάλυση της απόκρισης των κρατών μελών στις προσδιορισθείσες περιβαλλοντικές ανάγκες τους πρέπει να διενεργηθεί διά της εφαρμογής μιας ολιστικής και συνεργιστικής προσέγγισης. Για παράδειγμα, οι περιβαλλοντικές ανάγκες που προσιδιάζουν σε ένα είδος γεωργίας μπορούν να αντιμετωπιστούν με ένα μέσο, π.χ. την πολλαπλή συμμόρφωση, ενώ η απόκριση σε άλλα προβλήματα και ανάγκες που προσιδιάζουν σε άλλου είδους γεωργία μπορεί να συνδέεται με άλλο μέσο, π.χ. ένα γεωργοπεριβαλλοντικό και κλιματικό μέτρο.

⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/cap-indicators-doc-c33_2018_en.pdf

69. Ο αριθμός των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δεσμεύσεων που υπολογίζονται ανά είδος γεωργικής έκτασης (αρόσιμη, λειμώνας, μόνιμες καλλιέργειες) δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως το κύριο κριτήριο για την αποτύπωση της συνολικής συμβολής του γεωργοπεριβαλλοντικού και κλιματικού μέτρου στους στόχους και τις ανάγκες που προσδιορίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης. Όσον αφορά τον διατομεακό αντίκτυπο της γεωργίας στο περιβάλλον, για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που προσδιορίζονται σε ένα πρόγραμμα είναι σκοπιμότερη η ολιστική εξέταση του αποτελέσματος του συνόλου του μέτρου (και του προγράμματος).

70. Η Επιτροπή προωθεί την προσέγγιση με βάση τα αποτελέσματα όσον αφορά την υλοποίηση του γεωργοπεριβαλλοντικού και κλιματικού μέτρου. Στην πρόταση της Επιτροπής για την ΚΓΠ μετά το 2020 γίνεται σαφής αναφορά σε προσεγγίσεις με βάση τα αποτελέσματα και ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη να τις υποστηρίξουν, σε συνδυασμό με άλλες καινοτόμες προσεγγίσεις με σκοπό τη σημαντική ενίσχυση του περιβάλλοντος.

Παρότι η προσέγγιση με βάση τα αποτελέσματα φαίνεται ότι είναι πιο απαιτητική κατά το στάδιο του σχεδιασμού, η παρακολούθηση και η διοικητική διαχείρισή της μπορούν να θεωρηθούν λιγότερο επιβαρυντικές σε σχέση με την προσέγγιση με βάση τις δράσεις (π.χ. δεν είναι απαραίτητη η διενέργεια ελέγχου της συμμόρφωσης βάσει προκαθορισμένων απαιτήσεων, ενώ η ορθή επιλογή δεικτών για την αξιολόγηση της πρόσβασης συμβάλλει στην απλούστευση της διαδικασίας παρακολούθησης).

Εντούτοις, οι προσεγγίσεις με βάση τα αποτελέσματα δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως η μοναδική μέθοδος εφαρμογής των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δεσμεύσεων και επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι εν λόγω προσεγγίσεις δεν μπορούν να εφαρμοστούν απαραίτητα σε όλα τα είδη γης και ενδέχεται να απαιτούν συγκεκριμένες φυσικές συνθήκες προκειμένου να είναι αποτελεσματικές (π.χ. η ύπαρξη ορισμένου αριθμού ειδών φυτών αναφοράς).

71. Το ΚΠΠΑ περιλαμβάνει δύο δείκτες για την αξιολόγηση του αντικτύπου της ΚΓΠ στη βιοποικιλότητα: I.08 Δείκτης πτηνών των γεωργικών εκτάσεων και I.09 Γεωργία υψηλής φυσικής αξίας (ΥΦΑ).

Στην πρόταση για την ΚΓΠ της περιόδου μετά το 2020, η οποία θα δίνει ιδιαίτερα έμφαση στις επιδόσεις, αρκετοί δείκτες αποτελεσμάτων θα συνδέονται αποκλειστικά με την παρακολούθηση των παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προστασία της βιοποικιλότητας, σε ετήσια βάση. Οι εν λόγω δείκτες θα συγκρίνονται με προκαθορισμένα ετήσια ορόσημα που θα επιτρέπουν τον έγκαιρο εντοπισμό αποκλίσεων από την αναμενόμενη υλοποίηση.

Αυτό ισχύει ιδίως για τα εξής:

- Προστασία οικοσυστημάτων δασών (ποσοστό δασικής γης υπό δεσμεύσεις διαχείρισης για τη στήριξη τοπίων, βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών, R.26)
- Διατήρηση οικοτόπων και ειδών (ποσοστό γεωργικής γης υπό δεσμεύσεις διαχείρισης για τη στήριξη της διατήρησης ή της αποκατάστασης της βιοποικιλότητας, R.27)
- Στήριξη τόπων Natura 2000 (έκταση τόπων Natura 2000 υπό δεσμεύσεις προστασίας, συντήρησης και αποκατάστασης, R.28)
- Διατήρηση χαρακτηριστικών τοπίου (ποσοστό γεωργικής γης υπό δεσμεύσεις για τη διαχείριση χαρακτηριστικών τοπίου, περιλαμβανομένων των θαμνοστοιχιών, R.29).

Πέραν τούτων, θα υπάρχουν επίσης δείκτες αντικτύπου σχετικά με τη βιοποικιλότητα:

- Αύξηση των πληθυσμών των πτηνών των γεωργικών εκτάσεων (δείκτης πτηνών των γεωργικών εκτάσεων)
- Ενισχυμένη προστασία βιοποικιλότητας (ποσοστό ειδών και οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη γεωργία, με σταθερές ή αυξητικές τάσεις)
- Ενισχυμένη παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών: ποσοστό της ΧΓΕ καλυπτόμενης από χαρακτηριστικά του τοπίου

72. Πέντε κράτη μέλη (Δανία, Ισπανία, Γαλλία, Ελλάδα και Ιταλία, σε 19 προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης συνολικά) έχουν καθορίσει δείκτες αποτελεσμάτων ανά πρόγραμμα για την περιοχή εστίασης 4Α «βιοποικιλότητα», κυρίως για να καλύψουν μέτρα που δεν καλύπτονται από τους υφιστάμενους δείκτες, όπως μη παραγωγικές επενδύσεις και ενισχύσεις Natura 2000 σε δάση, πρόληψη δασικών πυρκαγιών και αποκατάσταση δασών μετά από πυρκαγιές.

Δεδομένου ότι στο ΚΠΠΑ υπάρχουν δύο κοινοί δείκτες αποτελεσμάτων που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα (σχετικά με το ποσοστό της γεωργικής γης και των εκτάσεων δασοκομίας υπό δεσμεύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας), είναι λογικό ότι λίγα μόνο κράτη μέλη ανέπτυξαν ειδικούς δείκτες. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το σύνολο δεικτών που παρείχε η Επιτροπή για την τρέχουσα περίοδο είχε αναπτυχθεί για την επίτευξη της ορθής ισορροπίας και για την αποφυγή της υπέρβασης του διοικητικού φόρτου ιδιαίτερα σύνθετων συστημάτων δεικτών.

Για την ΚΓΠ μετά το 2020, το σύστημα έχει ενισχυθεί περαιτέρω (βλέπε επίσης την απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 71).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

74. Η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει το κατά πόσον υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για τη στήριξη των στόχων βιοποικιλότητας (δηλ. τη μεγιστοποίηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων σε λειμώνες, αρόσιμη γη και μόνιμες καλλιέργειες που καλύπτονται από σχετικά με τη βιοποικιλότητα μέτρα στο πλαίσιο της ΚΓΠ ούτως ώστε να διασφαλιστεί η διατήρηση της βιοποικιλότητας), αλλά δεν μπορεί να εγγυηθεί τα αποτελέσματα, δεδομένου ότι η κατάσταση διατήρησης θα εξαρτηθεί από τα εφαρμοζόμενα μέτρα διαχείρισης σε κάθε τόπο Natura 2000 για κάθε οικοτόπο και είδος. Η κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών (στόχος 1) επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες και θα πρέπει να αποφευχθεί ο καταλογισμός στην ΚΓΠ της απουσίας σημαντικής προόδου όσον αφορά την κατάσταση διατήρησης (που έχει αναφερθεί για όλους τους οικοτόπους και τα είδη, γεωργικούς και μη γεωργικούς).

75. Ο στόχος της γεωργίας δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί καθαυτός αλλά έχει μια ποσοτικοποιήσιμη συνιστώσα, υπό την έννοια ότι αναφέρεται στη μετρήσιμη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων σε σχέση με τον στόχο 1 και την αποκατάσταση σε ποσοστό 15 % των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων που σχετίζεται με τον στόχο 2. Βλέπε επίσης την απάντηση της Επιτροπής στο σημείο 23.

76. Η μεθοδολογία της Επιτροπής για την παρακολούθηση του προϋπολογισμού της ΚΓΠ για τη βιοποικιλότητα βασίζεται στη διεθνώς αναγνωρισμένη μεθοδολογία των «δεικτών του Ρίο» του ΟΟΣΑ. Στο πλαίσιο της εν λόγω μεθοδολογίας εφαρμόζονται τρεις συντελεστές, χωρίς, ωστόσο, να καθορίζεται ποιοι εξ αυτών πρέπει να εφαρμοστούν στα διάφορα σκέλη του προϋπολογισμού της ΚΓΠ. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή έπρεπε να αναπτύξει τη μεθοδολογία για την ΚΓΠ της περιόδου 2014-2020 βάσει της εκτιμώμενης συμβολής τους στη βιοποικιλότητα.

Σύσταση 1 – Βελτίωση του συντονισμού και του σχεδιασμού της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα για την περίοδο μετά το 2020 και ακριβέστερη παρακολούθηση των δαπανών

α) Η Επιτροπή αποδέχεται τη συγκεκριμένη σύσταση. Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 και η στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», οι οποίες εγκρίθηκαν από την Επιτροπή τον Μάιο του 2020, περιλαμβάνουν σειρά στόχων για τη γεωργία.

Τα κράτη μέλη συμμετείχαν στις προκαταρκτικές συζητήσεις για την κατάρτιση της νέας στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα μέσω της ειδικής ομάδας εμπειρογνομόνων «Ομάδα συντονισμού για τη βιοποικιλότητα και τη φύση» και παρείχαν πολιτική καθοδήγηση μέσω των συμπερασμάτων του Συμβουλίου τον Δεκέμβριο του 2019, ενώ ορισμένες υποεθνικές αρχές στα κράτη μέλη παρείχαν τον Ιανουάριο του 2020 περαιτέρω παρατηρήσεις σχετικά με τον χάρτη πορείας για τη «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030». Οι εθνικές αρχές θα συμμετάσχουν πλήρως στην

υλοποίηση της νέας στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, ιδίως στην ανάπτυξη των εθνικών μέτρων για την υλοποίηση των στόχων της, περιλαμβανομένης της πιθανής στήριξης στο πλαίσιο της ΚΓΠ.

β) Η Επιτροπή αποδέχεται τη συγκεκριμένη σύσταση.

Τα ζητήματα αυτά εξετάζονται στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Παραδείγματα αυτού του είδους των συνεργειών μεταξύ των μέτρων για τη γεωργία και των μέτρων για τη βιοποικιλότητα υπάρχουν ήδη σε εθνικό επίπεδο, ωστόσο, πολλά εξαρτώνται από τις επιλογές των κρατών μελών όσον αφορά τη χρήση των κονδυλίων της ΚΓΠ, ιδίως βάσει του νέου μοντέλου υλοποίησης της μελλοντικής ΚΓΠ.

Τα κράτη μέλη θα συζητήσουν τις προτάσεις της Επιτροπής στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα και θα εκδώσουν συμπεράσματα του Συμβουλίου επ' αυτών. Επίσης, θα έχουν την ευκαιρία να τις συζητήσουν αναλυτικά και να διαμορφώσουν περαιτέρω συνέργειες με εθνικές πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της ειδικής ομάδας εμπειρογνομόνων «Ομάδα συντονισμού για τη βιοποικιλότητα και τη φύση».

γ) Η Επιτροπή αποδέχεται τη συγκεκριμένη σύσταση.

Η Επιτροπή θα δρομολογήσει την αναθεώρηση της μεθοδολογίας της για την παρακολούθηση του προϋπολογισμού για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο του ΠΔΠ, λαμβάνοντας, για παράδειγμα, υπόψη τις αλλαγές στην ΚΓΠ που θα συμφωνηθούν από τους συννομοθέτες. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή δεν μπορεί να δεσμευτεί σχετικά με τα αποτελέσματα της εν λόγω αναθεώρησης. Η Επιτροπή συμφωνεί ότι η αναθεώρηση θα αποσκοπεί στη στενότερη ευθυγράμμιση της μεθοδολογίας της με τις νέες νομοθετικές αλλαγές, βάσει επιστημονικών στοιχείων. Η εν λόγω μεθοδολογία παρακολούθησης θα πρέπει να είναι στενά ευθυγραμμισμένη με τη μεθοδολογία του ΟΟΣΑ.

Κοινή απάντηση της Επιτροπής στα σημεία 77 και 78:

Η πολλαπλή συμμόρφωση αποτελεί εργαλείο για τη σύνδεση των ενισχύσεων ΚΓΠ με τους νομοθετικούς κανόνες της ΕΕ, ιδίως σχετικά με τη βιοποικιλότητα. Οι εν λόγω κανόνες λειτουργούν ως βάση για πιο φιλόδοξα μέτρα ενθάρρυνσης και υπάρχουν συστήματα παροχής συμβουλών που βοηθούν τους γεωργούς να εφαρμόζουν τους εν λόγω κανόνες.

Οι άμεσες ενισχύσεις δεν αποσκοπούν καθαυτές στη βελτίωση της βιοποικιλότητας, με εξαίρεση τα στοιχεία οικολογικού προσανατολισμού που περιλαμβάνουν, αλλά η ευρεία υιοθέτησή τους από τους γεωργούς επιτρέπει την ευαισθητοποίησή τους σχετικά με τους περιβαλλοντικούς κανόνες, χάρη στην πολλαπλή συμμόρφωση. Παρότι, στο πλαίσιο των άμεσων ενισχύσεων, ο οικολογικός προσανατολισμός παρέχει σημαντικές δυνατότητες βελτίωσης της κατάστασης της βιοποικιλότητας λόγω της ευρείας κάλυψης εκτάσεων, ήταν απαραίτητη η πραγματοποίηση βελτιώσεων, οι οποίες εισήχθησαν το 2018. Επιπλέον, δεν υπάρχουν στοιχεία ότι οι τρέχουσες προαιρετικές συνδεδεμένες ενισχύσεις έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα.

Η πρόταση της Επιτροπής για μια μελλοντική ΚΓΠ λαμβάνει υπόψη τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των μέσων της ΚΓΠ και περιλαμβάνει ένα συνεπές και ενισχυμένο πλαίσιο μέσων της ΚΓΠ, όπως ενισχυμένη αιρεσιμότητα, συμβουλευτικές υπηρεσίες και οικολογικά προγράμματα στα πλαίσια των μέτρων του πυλώνα Ι και του πυλώνα ΙΙ. Τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να κινητοποιήσουν τα εν λόγω μέσα για τη βιοποικιλότητα με ευέλικτο και συνεπή τρόπο και να τα εντάξουν σε στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ, τα οποία θα εγκρίνει η Επιτροπή.

Σύσταση 2 – Αύξηση της συμβολής των άμεσων ενισχύσεων στη βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων

Η Επιτροπή αποδέχεται τη συγκεκριμένη σύσταση.

Η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι το σύνολο των μέσων της ΚΓΠ που συνδυάζονται σε ένα πλαίσιο συνέργειας και συνέπειας, περιλαμβανομένων της αιρεσιμότητας, των οικολογικών προγραμμάτων, των παρεμβάσεων του πυλώνα ΙΙ, των παρεμβάσεων στην αγορά καθώς και των οριζόντιων μέσων

όπως οι υπηρεσίες παροχής συμβουλών, θα είναι πιο φιλόδοξα από ό,τι τα μέσα της τρέχουσας περιόδου.

79. Στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης, υπάρχουν διάφορα μέτρα που παρέχουν σημαντικές δυνατότητες υλοποίησης στόχων βιοποικιλότητας. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται γεωργοπεριβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα, μέτρα βιολογικής γεωργίας και μέτρα ενισχύσεων τόπων Natura 2000, αλλά και η στήριξη μη παραγωγικών επενδύσεων, π.χ. για τη δημιουργία και/ή την αποκατάσταση χαρακτηριστικών τοπίου όπως θαμνοστοιχίες, πέτρινοι τοίχοι και υγρότοποι. Η κατάρτιση και η παροχή συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην προώθηση των σχετικών με τη βιοποικιλότητα πρακτικών και προσεγγίσεων (βλέπε επίσης τις απαντήσεις στα σημεία 62 έως 64).

80. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η συνύπαρξη διαφόρων τυπολογιών γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών μέτρων, εφόσον όλα δημιουργούν επιπρόσθετα δημόσια αγαθά, παρέχει σημαντικά οφέλη. Η νέα πράσινη αρχιτεκτονική που πρότείνει η Επιτροπή για την ΚΓΠ μετά το 2020 επιτρέπει στα κράτη μέλη να διευρύνουν την εν λόγω προσέγγιση.

Ο σχεδιασμός των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών δεσμεύσεων εξαρτάται από τις επιλογές των κρατών μελών με βάση την περιβαλλοντική τους κατάσταση και τις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Η εστίαση σε ένα συγκεκριμένο είδος χρήσης γης όπως οι λειμώνες, η αρόσιμη γη ή οι μόνιμες καλλιέργειες προκύπτει από αυτού του είδους τις ανάγκες. Επιπλέον, το γεωργοπεριβαλλοντικό και κλιματικό μέτρο είναι ένα μόνο από διάφορα μέσα της ΚΓΠ που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών αναγκών.

Στο πλαίσιο του εν λόγω μέτρου, η Επιτροπή προωθεί την προσέγγιση με βάση τα αποτελέσματα και στην πρότασή της για την ΚΓΠ μετά το 2020 ενθαρρύνει ρητώς τα κράτη μέλη να στηρίξουν αυτή την προσέγγιση, σε συνδυασμό με άλλες καινοτόμες προσεγγίσεις, με σκοπό την ενίσχυση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Ωστόσο, η Επιτροπή δεν συμφωνεί ότι τα καθεστώτα με βάση δράσεις είναι λιγότερο αποτελεσματικά. Όσον αφορά την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών αναγκών, την αποτελεσματικότητά τους καθορίζουν ο σχεδιασμός και η συνάφεια των δεσμεύσεων.

Οι προσεγγίσεις με βάση τα αποτελέσματα δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως η μοναδική μέθοδος επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων (βλέπε απαντήσεις στα σημεία 65 έως 70).

Σύσταση 3 – Αύξηση της συμβολής της αγροτικής ανάπτυξης στη βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων

α) Η Επιτροπή αποδέχεται τη συγκεκριμένη σύσταση.

Στην πρόταση της Επιτροπής για την ΚΓΠ μετά το 2020 (άρθρο 85 παράγραφος 3) προβλέπεται ήδη υψηλότερο ποσοστό συγχρηματοδότησης (μέγιστο 80 %) στην περίπτωση των δεσμεύσεων διαχείρισης που αναφέρονται στο άρθρο 65 (συμπεριλαμβανομένης της γεωργοπεριβαλλοντικής και κλιματικής παραμέτρου), στήριξη των ενισχύσεων τόπων Natura 2000 (άρθρο 67) και μη παραγωγικές επενδύσεις (άρθρο 68), τα οποία στην πλειονότητα των περιπτώσεων αποσκοπούν στη στήριξη περιβαλλοντικών στόχων.

β) Η Επιτροπή αποδέχεται τη συγκεκριμένη σύσταση.

Παρότι η Επιτροπή συμφωνεί ότι οι επιδόσεις της μελλοντικής ΚΓΠ πρέπει να γίνουν πιο αποτελεσματικές όσον αφορά τους διάφορους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους, περιλαμβανομένων των στόχων για τη βιοποικιλότητα, το νέο μοντέλο υλοποίησης που προτάθηκε παρέχει στα κράτη μέλη μεγαλύτερη ευελιξία ως προς τις μεθόδους υλοποίησης της πολιτικής και επίτευξης των στόχων της νέας ΚΓΠ. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι το σύνολο των μέσων της ΚΓΠ που συνδυάζονται σε ένα πλαίσιο συνέργειας και συνέπειας θα πρέπει να καταστεί πιο φιλόδοξο σε σχέση με τα μέσα της τρέχουσας περιόδου.

Επιπλέον, αναμένεται από τα κράτη μέλη να καταρτίσουν τα δικά τους σχέδια ΚΓΠ σχετικά με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, τα οποία θα επηρεάσουν άμεσα τις επιλογές τους όσον αφορά το σύνολο των παρεμβάσεων της ΚΓΠ και του σχεδιασμού τους. Αυτοί οι παράγοντες θα επηρεάσουν τις προσεγγίσεις που προτείνουν τα κράτη μέλη για την υλοποίηση της στήριξης για γεωργοπεριβαλλοντικές και κλιματικές παρεμβάσεις όπως οι ενισχύσεις με βάση δράσεις και/ή με βάση τα αποτελέσματα, τη στόχευση των πλέον συναφών ειδών γεωργίας και χρήσης γης καθώς και την ισορροπία μεταξύ διαφορετικών ειδών παρεμβάσεων.

Η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι τα καθεστώτα, ο σχεδιασμός τους και οι μέθοδοι υλοποίησής τους εξυπηρετούν τον γενικό σκοπό της διασφάλισης της αυξημένης περιβαλλοντικής φιλοδοξίας των σχεδίων της μελλοντικής ΚΓΠ, περιλαμβανομένου σε ό,τι αφορά τους στόχους για τη βιοποικιλότητα.

81. Ο αναφερόμενος δείκτης επιδόσεων δεν μετρά τον βαθμό της βιοποικιλότητας σε γεωργικές εκτάσεις αλλά τον αριθμό των εκταρίων φυτών που απειλούνται με εξαφάνιση καθώς και τον αριθμό των μονάδων ζωικού κεφαλαίου φυλών που απειλούνται με εξαφάνιση που στηρίζονται από την ΚΓΠ. Υπάρχουν επιπρόσθετοι δείκτες επιδόσεων που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα συνήθως σε περιοχές οικολογικής εστίασης και στήριξης τόπων Natura 2000.

Υπάρχουν αξιόπιστοι δείκτες στο ΚΠΠΑ που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα: οι δύο δείκτες αποτελεσμάτων σχετικά με το ποσοστό της γεωργικής γης και των εκτάσεων δασοκομίας υπό δεσμεύσεις προστασίας της βιοποικιλότητας μετρούν την πρόοδο των κρατών μελών ως προς την υλοποίηση των στόχων τους στήριξης της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης. Επίσης, υπάρχουν τρεις δείκτες αποτελεσμάτων που σχετίζονται με άμεσες ενισχύσεις: Ποικιλότητα των καλλιεργειών (R.11), το ποσοστό των ΠΟΕ σε αρόσιμη γη (R.13) και το ποσοστό των εκτάσεων στις οποίες ασκούνται πρακτικές οικολογικού προσανατολισμού (R.14).

Η μέτρηση της βιοποικιλότητας και, επακολούθως, η επιλογή των κατάλληλων δεικτών αντικτύπου δεν είναι εύκολο έργο. Για τη μελλοντική ΚΓΠ, τα διδάγματα που αντλήθηκαν από το τρέχον ΚΠΠΑ οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αφαιρέσει τον δείκτη σχετικά με την ΥΦΑ. Παρά τα μειονεκτήματα του δείκτη πτηνών των γεωργικών εκτάσεων, διατηρήθηκε ως καλό υποκατάστατο της κατάστασης της βιοποικιλότητας και αποτελεί δείκτη ΣΒΑ. Τέλος, προστέθηκαν δύο νέοι δείκτες αντικτύπου σχετικά με τα χαρακτηριστικά τοπίου και την κατάσταση των ειδών και των οικοτόπων.

Επιπλέον, όσον αφορά τη μελλοντική ΚΓΠ, προτείνεται η διατήρηση της διαδικασίας υποβολής εκθέσεων για τη βιοποικιλότητα χωριστά (ενώ, επί του παρόντος, τα κράτη μέλη αναφέρουν τις δαπάνες στο πλαίσιο της προτεραιότητας 4 – βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας από κοινού).

82. Το έγγραφο που έχει δημοσιευτεί επί του παρόντος είναι μελέτη που ανέθεσε η Επιτροπή με σκοπό την υποστήριξη επίσημης αξιολόγησης. Η συνολική αξιολόγηση της Επιτροπής αναμένεται να δημοσιευτεί το πρώτο τρίμηνο του 2021, ως μέρος εγγράφου των υπηρεσιών της Επιτροπής για την ευρύτερη αξιολόγηση του αντικτύπου της ΚΓΠ στους φυσικούς πόρους.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η υποστηρικτική μελέτη αξιολόγησης του αναδόχου κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να έχουν χρησιμοποιήσει ένα ευρύτερο φάσμα μέσων και μέτρων της ΚΓΠ για να στηρίξουν τη συνύπαρξη της γεωργίας με τη βιοποικιλότητα.

Σύσταση 4 – Παρουσίαση του αντικτύπου των μέτρων της ΚΓΠ στη βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων

Η Επιτροπή αποδέχεται τη συγκεκριμένη σύσταση.

Για τη διαμόρφωση του σεναρίου αναφοράς 2020 για την ΚΓΠ μετά το 2020, θα χρησιμοποιηθούν οι δείκτες που περιλαμβάνονται στην τρέχουσα νομοθετική πρόταση (C.35 - I.18 Δείκτης πτηνών των γεωργικών εκτάσεων, C.36 - I.19 Ποσοστό ειδών και οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη γεωργία, με σταθερές ή αυξητικές τάσεις, C.21 – I.20 Γεωργική γη που καλύπτεται από χαρακτηριστικά τοπίου). Οι δύο τελευταίοι είναι νέοι δείκτες και βρίσκονται επί του παρόντος

στο στάδιο της ανάπτυξης. Το πραγματικό σενάριο αναφοράς για κάθε δείκτη θα εξαρτηθεί από τις ημερομηνίες κατά τις οποίες θα καταστούν διαθέσιμα τα συγκεκριμένα δεδομένα που απαιτούνται για κάθε δείκτη.

Διάφορες υπηρεσίες της Επιτροπής και άλλοι φορείς διεκπεραιώνουν επί του παρόντος διαφορετικές εργασίες σχετικά με την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας και τους δείκτες. Η χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ έρευνα αναμένεται επίσης να συμβάλει στην ανάπτυξη αξιόπιστων δεικτών μέσω της στήριξης πρωτοβουλιών παρακολούθησης της βιοποικιλότητας.